

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

University of Crete supports the Sustainable Development Goals

Ενημέρωση για τις δραστηριότητες της επιτροπής

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2021

ΒΑΣΙΛΗΣ ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΙ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Πίνακας περιεχομένων

Συγκρότηση και οργάνωση Επιτροπής.....	3
Επιστημονική απήχηση της έρευνας.....	3
Χρηματοδότηση της έρευνας για τη βιωσιμότητα.....	4
Εκπαίδευση.....	7
Μέριμνα για το περιβάλλον, τις υποδομές και το ανθρώπινο δυναμικό	10
Περιβάλλον και υποδομές.....	10
Ανθρώπινοι πόροι: υποστήριξη νέων ερευνητών και διάσταση του φύλου.....	11
Συνεργασία για τους Στόχους και διασύνδεση με την κοινωνία (ΣΒΑ 17).....	12
Περιφερειακές συνεργασίες και σχέση με την κοινωνία των πολιτών	13
Συμπεράσματα- Προτάσεις.....	14

Συγκρότηση και οργάνωση Επιτροπής

Συστήθηκε στην 289η/29-06-2021 τακτική συνεδρία του πρυτανικού συμβουλίου. Αρχική σύνθεση: Βασίλης Αράπογλου, Αν. Καθηγητής Τμήματος Κοινωνιολογίας, Κρίτων Καλαντίδης, Καθηγητής Τμήματος Βιολογίας, Γεώργιος Κουμουνδούρος, Καθηγητής Τμήματος Βιολογίας, Ιωάννης Τσιαούσης, Αναπληρωτής Καθηγητής Ιατρικής Σχολής, Μαρία Αμπαρτζάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Π.Ε., Σπυρίδων Περγαντής, Καθηγητής Τμήματος Χημείας, Μιχαήλ Προμπονάς, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης του Πανεπιστημίου Κρήτης, Καρολάιν Κόδρινγκτον, Διεύθυνση Σχεδιασμού & Προγραμματισμού, Χαράλαμπος Κυριακάκης, Υποδιεύθυνση Τεχνικών Έργων, Εμμανουήλ Σταυρακάκης, Κ.Υ.Υ.Τ.Π.Ε.

Υπευθυνότητες: (α)η καταγραφή και προβολή των δράσεων του Πανεπιστημίου Κρήτης που αφορούν στην συμβολή του Ιδρύματος στη βιώσιμη ανάπτυξη και (β) η κατάθεση προτάσεων για την περαιτέρω ανάπτυξη και αποτελεσματικότερη συνεισφορά του Ιδρύματος στην υλοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Με απόφαση της 298 28/9/2021 τακτική συνεδρία του πρυτανικού συμβουλίου προστέθηκαν ως μέλη της επιτροπής ο κ. Κωνσταντίνος Μανασάκης Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και η κα Νέλλη Κωστούλα-Μακράκη, Καθηγήτρια ΠΔΤΕ.

Στην πρώτη συνάντηση της επιτροπής 3 Σεπτέμβρη 2021 αποφασίστηκε η συγκρότηση ομάδας συντονισμού από τους Β. Αράπογλου, Κ. Καλαντίδη και Σ. Περγαντή. Με αρχική ευθύνη συντονισμού από Β. Αράπογλου και εναλλαγή (rotation) στη συνέχεια.

Η κα Αμπαρτζάκη ζήτησε την αντικατάσταση της από τον κ. Μιχάλη Λιναρδάκη Επίκουρο Καθηγητή ΠΠΤΕ. Η κα Χάρια Παπαδάκη θα αντικαταστήσει την κ. Codrington το Σεπτέμβρη 2022

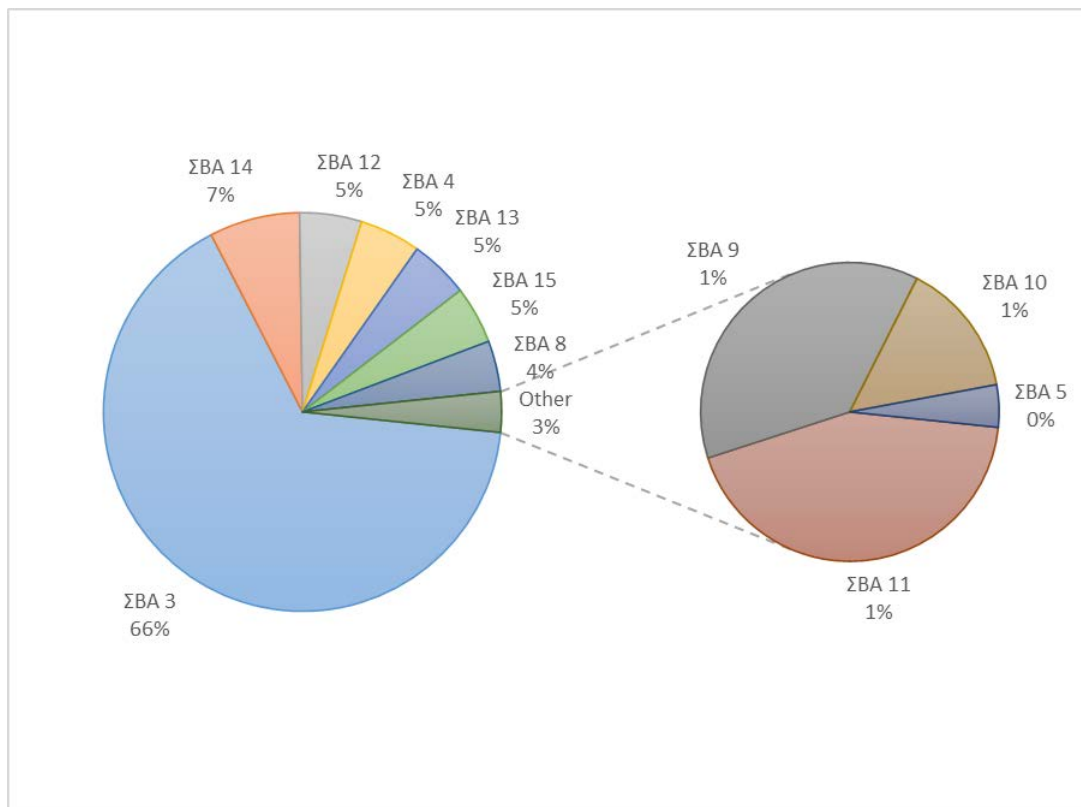
Επιστημονική απήχηση της έρευνας

Ο ευρύτερος αντίκτυπος της έρευνας του Πανεπιστημίου Κρήτης είναι στενά συνδεδεμένος με την χρηματοδοτούμενη έρευνα σε αντικείμενα που αφορούν την κοινωνική, πολιτισμική και οικονομική βιωσιμότητα. Το μεγαλύτερο μέρος του ερευνητικού έργου, που κυρίως συντελείται σε διάφορα πεδία της Ιατρικής και Βιολογίας, αφορά την υγεία και διακρίνεται για τις διεθνείς του επιδόσεις. Η ερευνητική εργασία ενισχύεται από το εκπαιδευτικό έργο και την παροχή υπηρεσιών που απευθύνονται σε ιδιωτικούς και τοπικούς φορείς. Η εκπαιδευτική έρευνα αποτελεί ένα ακόμη ισχυρό σημείο του Πανεπιστημίου καθώς συνδέεται με τη λειτουργία των παιδαγωγικών τμημάτων, την κατάρτιση προγραμμάτων σε θέματα κοινωνικής ισότητας και περιβάλλοντος που απευθύνονται τόσο στους φοιτητές όσο και στην ευρύτερη κοινότητα. Η έρευνα σε θέματα πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, στις πόλεις και στις αγροτικές κοινότητες και τη δράση για το κλίμα αναπτύσσεται δυναμικά και συμπληρώνει την υφιστάμενη και εδραιωμένη θεματολογία

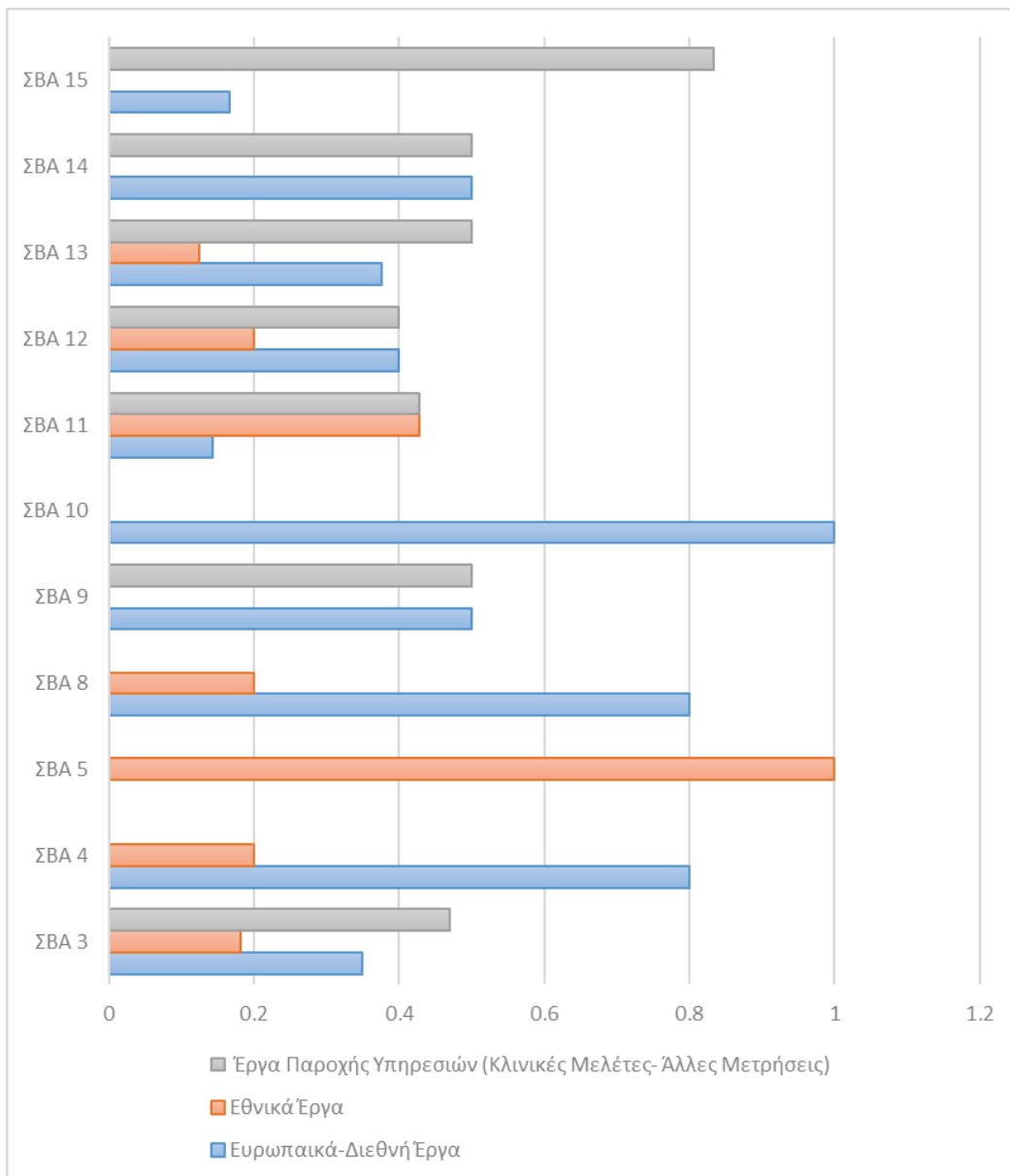
για βασικές πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας και της εργασίας που ως επί το πλείστον εξετάζονται από τις κοινωνικές και οικονομικές επιστήμες. Τα νέα αυτά πεδία έρευνας απαιτούν διεπιστημονικές συνεργασίες.

Χρηματοδότηση της έρευνας για τη βιωσιμότητα

Το παρακάτω Γράφημα 4-12 παρουσιάζει την κατανομή 108 ερευνητικών έργων που διαχειρίζεται ο ΕΛΚΕ-ΠΚ, τα οποία ήταν ενεργά το 2020 ανά ΣΒΑ. Η επεξεργασία των έργων και η αντιστοίχιση τους με τους ΣΒΑ έγινε από τα μέλη της συγγραφικής ομάδας – καθώς δεν προβλέπεται στο σύστημα καταγραφής του ΕΛΚΕ - ενώ η πλέον αξιόπιστη ταξινόμηση θα προϋπόθετε τη λειτουργία ενός πολύ-επιστημονικού πάνελ που δεν ήταν εφικτό να συσταθεί για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης. Το Γράφημα 4-12 αποτελεί μια ένδειξη σχετικά με την κατεύθυνση της έρευνας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Τα βασικά συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν είναι ότι 63 έργα που αφορούν τον ΣΒΑ 3 «Υγεία και Ευημερία» αποτελούν περίπου 61% του συνολικού αριθμού των ερευνητικών προγραμμάτων, τα 28 έργα που αφορούν στους λοιπούς οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους αποτελούν περίπου το 26%, ενώ τα 16 έργα που αφορούν τους περιβαλλοντικούς στόχους αποτελούν περίπου το 15%. Από τα έργα με οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους οι υψηλότεροι αριθμοί καταγράφονται για το ΣΒΑ11 «Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες», το ΣΒΑ4 «Ποιοτική Εκπαίδευση» και το ΣΒΑ8 «Αξιοπρεπή Εργασία», ενώ από τα έργα με περιβαλλοντικούς στόχους υπερτερούν αριθμητικά αυτά που αφορούν το ΣΒΑ 13 «Δράση για το Κλίμα».

Στο Γράφημα 4-14 παρουσιάζεται η πηγή χρηματοδότησης των ερευνητικών προγραμμάτων που ήταν ενεργά το 2020 ανά Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης. Αυτό που γίνεται ξεκάθαρα αντιληπτό είναι ότι οι σχετικές με τους ΣΒΑ 4 «Ποιοτική εκπαίδευση», ΣΒΑ 8 «Αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη» και ΣΒΑ 10 «Λιγότερες ανισότητες» έρευνες εμφανίζουν τους διεθνείς φορείς ως κύρια πηγή χρηματοδότησης. Η έρευνα για τους ΣΒΑ 15 «Ζωή στην στεριά» και ΣΒΑ 3 «Υγεία και ευημερία» στηρίζεται κυρίως σε έργα παροχής υπηρεσιών και λιγότερο σε ευρωπαϊκά ή εθνικά έργα. Ενώ η έρευνα για την «Ισότητα των φύλων» (ΣΒΑ 5) χρηματοδοτείται κυρίως από εθνικούς πόρους.

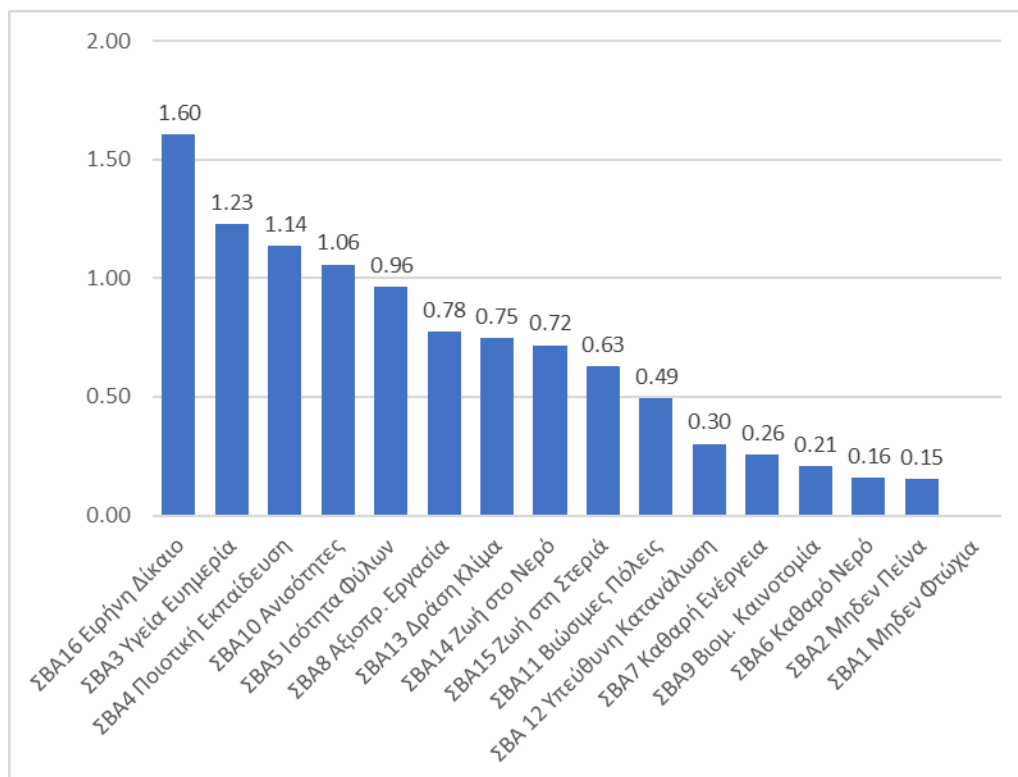

Γράφημα 4-14: Πηγή χρηματοδότησης ερευνητικών έργων ΕΛΚΕ-ΠΚ για το 2020 ανά ΣΒΑ

Πηγή: ΕΛΚΕ-ΠΚ

Η ερευνητική δραστηριότητα του Πανεπιστημίου Κρήτης και η εξειδίκευση του σε σχέση με άλλα ελληνικά ΑΕΙ αποτυπώνεται ευκρινώς με το «Δείκτη Δραστηριότητας» (Activity Index). Ο δείκτης υπολογίζεται ως λόγος της ποσοστιαίας συμβολής των δημοσιεύσεων του ιδρύματος στο σύνολο των δημοσιεύσεων της χώρας για ένα ΣΒΑ προς την ποσοστιαία συμβολή όλων των δημοσιεύσεων του ιδρύματος στο σύνολο των δημοσιεύσεων της χώρας (Bautista-Puig et al 2021). Όταν η τιμή του δείκτη είναι μεγαλύτερη από τη μονάδα τότε μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το ίδρυμα αυτό παρουσιάζει έντονη ερευνητική δραστηριότητα και εξειδικεύεται στη μελέτη ενός συγκεκριμένου ΣΒΑ.

Στο Γράφημα παρουσιάζονται οι τιμές του δείκτη ειδίκευσης για την περίοδο 2019-21 στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Διαπιστώνεται ότι συνολικά ο κοινωνικός πυλώνας της βιωσιμότητας συγκεντρώνει αναλογικά το μεγαλύτερο μέρος της ερευνητικής παραγωγής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης από ότι το σύνολο της χώρας και συνεπώς το Πανεπιστήμιο Κρήτης εξειδικεύεται στους κοινωνικούς στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης. Ειδικότερα διαπιστώνεται ότι οι ΣΒΑ 16 «Ειρήνη και Δικαιοσύνη», 3 «Ευημερία και Υγεία», 4 «Ποιοτική Εκπαίδευση, 10 «Ανισότητες» έχουν τιμές σημαντικά μεγαλύτερες από τη μονάδα και ο ΣΒΑ 5 «Ισότητα Φύλων» περίπου ίση με τη μονάδα.

Γράφημα 4-3: Εξειδίκευση του ΠΚ στη μελέτη των ΣΒΑ την περίοδο 2019-21

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση ενισχύει τις συνέργειες μεταξύ των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης είτε ενισχύοντας την έρευνα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα είτε μεταφέροντας τη γνώση έξω από το ακαδημαϊκό περιβάλλον. Ακολουθώντας τις διεθνείς μεθόδους και πρότυπα τεκμηρίωσης του αντίκτυπου εξετάζουμε τόσο διεθνείς όσο και τοπικές δράσεις και συνεργασίες στην εκπαίδευση όπως καταγράφονται από τις πηγές χρηματοδότησης στο πληροφοριακό σύστημα του ΕΛΚΕ. Ειδικότερη αναφορά γίνεται σε διεθνείς συνεργασίες που μεταφέρουν τις πλέον πρόσφατες γνώσεις και τεχνολογίες στους φοιτητές του Πανεπιστημίου, όπως τα προγράμματα ERASMUS, αλλά και τις τοπικές δράσεις δια-βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης του ΚΕΔΙΒΙΜ. Διευκρινίζουμε ότι εκπαιδευτικές δραστηριότητες των μουσείων και ερευνητικών κέντρων, οι περισσότερες από τις οποίες προσφέρονται δωρεάν ή αναπτύσσονται εθελοντικά.

Από την κατανομή των 36 εκπαιδευτικών έργων που διαχειρίζεται ο ΕΛΚΕ-ΠΚ και τα οποία ήταν ενεργά το 2020 καταγράφεται ότι ο κύριος όγκος των εκπαιδευτικών έργων σχετίζεται με τον ΣΒΑ 4 «Ποιοτική εκπαίδευση» και ακολουθούν εκπαιδευτικά έργα που σχετίζονται με τον ΣΒΑ 3 «Υγεία και ευημερία» και με τον ΣΒΑ 10 «Λιγότερες Ανισότητες». Συνολικά διαπιστώνεται η αυξημένη συμβολή των εκπαιδευτικών έργων που αφορούν στους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και στην περιορισμένη συμμετοχή εκπαιδευτικών έργων για τους περιβαλλοντικούς στόχους. Εστιάζοντας στις πηγές χρηματοδότησης ανά ΣΒΑ, παρατηρείται ότι έργα σχετικά με την Μείωση των ανισοτήτων (ΣΒΑ 10) και με την συνεργασία για την προώθηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ 17) έλκουν την χρηματοδότηση τους κυρίως από Ευρωπαϊκές πηγές. Εκπαιδευτικά έργα που αφορούν τους ΣΒΑ 3 «Υγεία και Ευημερία» και ΣΒΑ 4 «Ποιοτική εκπαίδευση» αποτελούν κατά κύριο λόγο έργα παροχής υπηρεσιών κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης (Εκπαιδευτικά Προγράμματα του ΚΕΔΙΒΙΜ).

Από τις επιμέρους συμφωνίες ERASMUS, έχουν εξαιρετικό ενδιαφέρον, ενδεικτικά εδώ αναφέρονται γιατί σχετίζονται άμεσα με περιεχόμενο της βιώσιμης ανάπτυξης και τις μεθοδολογίες αξιολόγησης του αντίκτυπου τα:

1. Το πρόγραμμα CCSAFS «*MSc programme in Climate Change, Sustainable Agriculture and Food Security*» υλοποιείται από το Πανεπιστήμιο της Διώρυγας του Σουέζ στην Αίγυπτο και στο Ιδιωτικό Jerash στην Ιορδανία και συντονίζεται από τον Πρόεδρο της έδρας UNESCO ICT in Education for Sustainable Development στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. **ΣΒΑ 13**
2. Το πρόγραμμα Erasmus Mundus Joint Master Degree in Aquaculture, Environment and Society Plus (EMJMD ACES+) στο οποίο συνεργάζονται με το τμήμα Βιολογίας και το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας, Βιοτεχνολογίας και Υδατοκαλλιέργειας του Πανεπιστημίου Κρήτης άλλα τρία κέντρα ευρωπαϊκής αριστείας στην έρευνα και τη μάθηση της υδατοκαλλιέργειας σε Σκωτία, Γαλλία και Ολλανδία. **ΣΒΑ 14**

3. Η συμφωνία του τμήματος Κοινωνιολογίας με τη Σχολή Διδακτορικών (Doctoral School) του Πανεπιστημίου Βαρκελώνης για την κινητικότητα *υποψηφίων διδασκόντων και ΔΕΠ σε μεθοδολογίες έρευνας του αντίκτυπου που αναπτύσσει το κέντρο CREA. ΣΒΑ 16-17*

Οι διεθνείς προσεγγίσεις αξιολόγησης του αντίκτυπου αποδίδουν εξαιρετική σημασία στο ρόλο των Πανεπιστημίων στην προώθηση της ισότητας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Για το λόγο αυτό αναγνωρίζεται πρώτον η σημασία της λειτουργίας παιδαγωγικών τμημάτων και αποφοίτων τους που στελεχώνουν το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, και, δεύτερον, εξετάζονται κομβικές ανισότητες στην πρόσβαση στα ΑΕΙ ως προς το φύλο, την εθνοτική καταγωγή, και την εκπαίδευση των γονέων.

Το ποσοστό 16.2% των αποφοίτων (284) από παιδαγωγικά τμήματα στο σύνολο των αποφοίτων (1.753) για το 2019-20 δηλώνει τη σημασία των δυο παιδαγωγικών τμημάτων για το Πανεπιστήμιο Κρήτης. Συμπληρωματικά στους βασικούς δείκτες θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθούν οι απόφοιτοι όλων των τμημάτων με παιδαγωγική επάρκεια που στελεχώνουν την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να καταγράφονται συστηματικά τα αντίστοιχα προγράμματα.

Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η ισότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Συνολικά το 2014, το 57% των νεοεγγραφόμενων φοιτητών ήταν φοιτητές «πρώτης γενιάς» δεδομένο που διαμορφώνει μια ιδιαίτερη πρόκληση για το Πανεπιστήμιο Κρήτης, ιδίως αν συνεκτιμηθεί ότι πρόσφατες μελέτες καταγράφουν αύξηση των ανισοτήτων μεταξύ Πανεπιστημίων ως προς τη οικονομική και κοινωνική σύνθεση των νεοεισερχόμενων φοιτητών και ενίσχυση των Πανεπιστημίων ελίτ από την κρίση και μετά. Σε πρόσφατη μελέτη του 2021 από το ΕΚΑΕΚΕ του τμήματος κοινωνιολογίας για την εμπειρία των φοιτητών στην τηλεεκπαίδευση, το ποσοστό φοιτητών πρώτης γενιάς καταγράφεται σε 59,4% κι αποτελεί ένδειξη για πιθανή διεύρυνση των ανισοτήτων μεταξύ των φοιτητών του Πανεπιστημίου Κρήτης αλλά και μεταξύ των Πανεπιστημίων της Χώρας (ΕΚΑΕΚΕ-ΠΚ 2021). Διευκρινίζεται ότι το υψηλό ποσοστό φοιτητών «πρώτης γενιάς» δεν είναι δείκτης «επίδοσης» ώστε να αξιολογείται αρνητικά έναντι των πανεπιστημίων «ελίτ», αλλά υποδηλώνει σημαντική συμβολή στην ισότητα πρόσβασης. Υψηλές ερευνητικές επιδόσεις και συμβολή στην ισότητα είναι στόχοι που μπορούν να συνυπάρχουν, αλλά χρειάζονται ειδικές πολιτικές και την επίτευξη κάθε ενός.

Από τα στοιχεία του φοιτητολογίου του Πανεπιστημίου Κρήτης οι εγγεγραμμένοι αλλοδαποί φοιτητές το 2019-20 αποτελούσαν 5.3% του συνολικού φοιτητικού πληθυσμού (από τους οποίους 67% από την Κύπρο, 12% από την Αλβανία, 21% από λοιπές χώρες με εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά η κάθε μια). Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας τα ποσοστά των αλλοδαπών στο Πανεπιστήμιο Κρήτης είναι χαμηλά, γεγονός που βάσιμα ερμηνεύεται από τις προτιμήσεις των αλλοδαπών φοιτητών για τα κεντρικά πανεπιστήμια της χώρας, ιδίως σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, και τη συγκέντρωση μεγαλύτερου μεταναστευτικού πληθυσμού εκεί. Ο εθνικά ομοιογενής φοιτητικός πληθυσμός του Πανεπιστημίου Κρήτης προσφέρει λίγες ευκαιρίες

πολιτισμικής διαφοροποίησης αλλά και διαχωρισμού των λιγοστών αλλοδαπών φοιτητών και για το λόγο αυτό δεν θα είχε νόημα ο υπολογισμός σχετικών δεικτών.

Μέριμνα για το περιβάλλον, τις υποδομές και το ανθρώπινο δυναμικό

Περιβάλλον και υποδομές

Η δέσμευση του Πανεπιστημίου Κρήτης ως προς το περιβάλλον και τις υποδομές ανταναικλάται στο Σχέδιο Δράσης Σχετικά με την Εφαρμογή Πράσινης Πολιτικής (2020). Το εν λόγω σχέδιο εισηγείται μια σειρά από επιδιώξεις που θα θέσουν τις βάσεις για την υποδοχή πράσινων πολιτικών στο Πανεπιστήμιο Κρήτης καθώς και την εισαγωγή διαδικασιών για μερική παρακολούθηση της ποιότητας εφαρμογής τους. Το στρατηγικό πλάνο του ΠΚ βασίζεται σε μια προσέγγιση που συνδυάζει την υιοθέτηση αρχών από τρίτους οργανισμούς που έχουν οδηγήσει σε επιτυχημένες εφαρμογές με την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων με βάση τις ανάγκες και τις προκλήσεις που θέτει το ίδιο το πλαίσιο. Παρακάτω παρουσιάζονται οι τομείς που έχουν εντοπιστεί ότι χρήζουν βελτίωσης στο ΠΚ, οι στοχεύσεις και οι προτάσεις επίλυσης των εντοπισμένων προβλημάτων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης.

Ως προς τους υπαίθριους χώρους των πανεπιστημιούπολεων του ΠΚ, οι στοχεύσεις αφορούν τρεις κατηγορίες: α) πράσινο, β) αλληλεπίδραση/χρήση εξωτερικών χώρων και γ) κινητικότητα. Ως προς το πρώτο, στόχος είναι η ποσοτική ή ποιοτική αναβάθμιση των πράσινων χώρων και ο καλύτερος σχεδιασμός, συντήρηση και μέριμνα για την αισθητική. Το δεύτερο αφορά τη μέριμνα για την αξιοποίηση των εξωτερικών χώρων ώστε να έχουν θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα της ακαδημαϊκής ζωής και στη συνολική εικόνα μιας ζωντανής πανεπιστημιούπολης. Ως προς την κινητικότητα προτείνεται η ενθάρρυνση χρήσης μέσων ήπιας μετακίνησης μέσω ενουκίασης (συμβάλλοντας έτσι στην τοπική οικονομία), ο επαναπροσδιορισμός της χρήσης χώρων (πχ δημιουργία χώρου στάθμευσης ποδηλάτων), η δημιουργία λωρίδων κυκλοφορίας μη-μηχανοκίνητων οχημάτων ή ηλεκτρικών μέσων μεταφοράς ελαφριού τύπου και η αναβάθμιση των στάσεων λεωφορείων.

Αναφορικά με την κατανάλωση ενέργειας και νερού επισημαίνεται η ανάγκη για την ανάπτυξη εξειδικευμένων πολιτικών. Ως προς την ενέργεια κρίνεται χρήσιμη η ενσωμάτωση κατάλληλου συστήματος διαχείρισης για τον εντοπισμό διαρροών ενέργειας και την παρακολούθηση των κτιριακών λειτουργιών θέρμανσης, εξαερισμού, φωτισμού και κλιματισμού. Ως προς τη διαχείριση του νερού, με δεδομένες τις ανεπάρκειες του νησιού (κυρίως στο Ηράκλειο), αναγνωρίζεται η ανάγκη βελτίωσης στους τομείς της εξοικονόμησης νερού, της ανακύκλωσης νερού και της αποδοτικής χρήσης συσκευών και προτείνεται μια σειρά από μέτρα, όπως εκπαίδευση του προσωπικού, συντήρηση και βιολογικός καθαρισμός στην Πανεπιστημιούπολη του Ηρακλείου, μελέτη για την εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού στην Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου, συστήματα ανακυκλοφορίας και δεξαμενές αποθήκευσης νερού κ.α.

Η Πράσινη Πολιτική του ΠΚ όπως διατυπώνεται στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει επίσης και ζητήματα διακυβέρνησης, κουλτούρας και προσωπικών κινήτρων. Στα πλαίσια της αναγνώρισης να καλλιεργηθεί στη φοιτητική κοινότητα η αίσθηση της κοινωνικής ευθύνης προτείνονται μια σειρά από πολιτικές όπως η ένταξη ενός υποχρεωτικού σεμιναρίου γύρω από την πράσινη πολιτική του ΠΚ που θα πραγματοποιείται κατά την περίοδο υποδοχής των εισακτέων φοιτητών σε οποιοδήποτε πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών του ιδρύματος. Επισημαίνεται επίσης η ανάγκη εκδημοκρατισμού και ενθάρρυνσης της συμμετοχής προσωπικού και φοιτητών στις διαδικασίες προσδιορισμού “πράσινης” πολιτικής και “πράσινης” συμπεριφοράς, για παράδειγμα μέσα από την εισαγωγή συμμετοχικών διαδικασιών προς την ανεύρεση επιλέξιμων προτάσεων και την υποβολή προτάσεων.

Επιπλέον, αναγνωρίζεται η ανάγκη για τη συστηματική ανάδειξη των δραστηριοτήτων της Πράσινης Πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η δημιουργία ισότοπου αφοσιωμένου στη συλλογή των δράσεων βιωσιμότητας και των αποτελεσμάτων τους, η προσέλκυση και διοργάνωση θεματικών επισκέψεων στις Πανεπιστημιούπολεις και η δημοσίευση της αναφοράς επιδόσεων. Ως προς τη διαχείριση και παρακολούθηση των έργων, τέλος, το Σχέδιο Δράσης εισηγείται την υιοθέτηση του μοντέλου Plan-Do-Check-Act (PDCA), την θέσπιση επιτροπής “Πράσινης Πολιτικής” και τη δημιουργία προγράμματος “επιθεωρητών” για capacity building, προτείνοντας παράλληλα μια σειρά από κανόνες για την εκλογή τους.

Ανθρώπινοι πόροι: υποστήριξη νέων ερευνητών και διάσταση του φύλου

Οι δομές και υπηρεσίες μέριμνας για τους φοιτητές στις οποίες το Πανεπιστήμιο Κρήτης ανταποκρίνεται ικανοποιητικά με το φοιτητικό κέντρο, τα γυμναστήρια, το συμβουλευτικό κέντρο, στο συνήγορο του φοιτητή, τη Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας (ΔΑΣΤΑ) κ.α. Εμβληματική δράση του Πανεπιστημίου Κρήτης αποτελεί το μεγάλο έργο των 3.000 νέων φοιτητικών κλινών σε Ηράκλειο και Ρέθυμνο και η πορεία υλοποίησης του θα ήταν πρόσφορο να ενταχθεί σε ένα ενιαίο στρατηγικό πλάνο για τη βιωσιμότητα, τόσο τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων όσο και των υποδομών.

Η υποστήριξη νέων ερευνητών αποτελεί ιδιαίτερη πτυχή της ερευνητικής δραστηριότητας του Πανεπιστημίου Κρήτης και κρίσιμο στοιχείο για την ανάπτυξη των Πανεπιστημίων σε συνθήκες περιορισμένης χρηματοδότησης. Το 2020 βρίσκονταν σε εξέλιξη 47 έργα μεταδιδακτόρων και υποψήφιων διδακτόρων που χρηματοδοτούνται από το Horizon 2020 Marie Curie (1 έργο στο τμήμα Ψυχολογίας) και το ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. (46 έργα). Ως προς την αντιστοίχισή τους με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης διαπιστώθηκε ότι η πλειονότητα (19 έργα) αφορούν το ΣΒΑ «Υγεία και Ευημερία», το ΣΒΑ «Λιγότερες Ανισότητες» (4 έργα) και το ΣΒΑ 11 «Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες» (4 έργα). Από τα 47 έργα σε 17 μόνο εμφανίζονται γυναίκες ως επιστημονικά υπεύθυνες. Είναι αξιοσημείωτη η υποδοχή σημαντικού αριθμού έργων στα τμήματα Ιατρικής, Βιολογίας, Ιστορίας-Αρχαιολογίας. Ιδίως οι μεταδιδακτορικές έρευνες στο τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας αναδεικνύουν το ενδιαφέρον των νέων ερευνητών για θέματα υψηλής συνάφειας

με τη βιώσιμη ανάπτυξη, ζητήματα της δημόσιας ιστορίας και αρχαιολογίας. Ωστόσο θα ήταν απαραίτητη η συστηματική καταγραφή των διδακτορικών διατριβών και μεταδιδακτορικών έργων, προσέλκυσης και υποστήριξης νέων ερευνητών όπως υποτροφίες, ειδικές ευκαιρίες απασχόλησης, κ.ο.κ.

Η διάσταση του φύλου στο Πανεπιστήμιο Κρήτης φαίνεται να αποτελεί ένα ζήτημα πάνω στο οποίο θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή καθώς έχει ήδη ξεκινήσει αξιολογικό έργο από την επιτροπή Ισότητας φύλων αλλά διαπιστώνεται μικρό πλήθος συναφών ερευνητικών προγραμμάτων και δημοσιεύσεων. Οι περιορισμοί που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν για την ανάπτυξη των ερευνητικών δυνατοτήτων για τη μελέτη του φύλου στο Πανεπιστήμιο Κρήτης διαπιστώθηκε ότι αφορούν ένα συνολικά μέτριο, αλλά σε επιμέρους τμήματα ισχυρό, διαχωρισμό κατά φύλο του φοιτητικού πληθυσμού μεταξύ, από τη μια, των θετικών και οικονομικών επιστημών και, από την άλλη, των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών και της ιατρικής.

Η απεικόνιση της συσχέτισης μεταξύ φύλου και βαθμίδας ΔΕΠ, υποδηλώνει την ύπαρξη Γυάλινης Οροφής (glass ceiling) εφόσον ο αριθμός των γυναικών που έχει καταφέρει να εξελιχθεί στην ανώτερη βαθμίδα είναι εξαιρετικά μικρός (μόλις 30 έναντι 151 ανδρών). Παρόμοια ενδείξεις υπάρχουν από την συμμετοχή μικρού αριθμού γυναικών ως Ε.Υ. ερευνητικών προγραμμάτων.

Συνεργασία για τους Στόχους και διασύνδεση με την κοινωνία (ΣΒΑ 17)

Συμμετέχει στο Ελληνικό Δίκτυο ΑΕΙ για την αειφορία.

Συμμετείχε στις δυο πρώτες συναντήσεις ίδρυσης του δικτύου με εκπροσώπηση από Β. Αράπογλου (συμμετοχή κας Codrington κ. Κοσιώρη στην πρώτη, συμμετοχή κας Codrington και κας Παπαδάκη στη δεύτερη 18/1/2022). Στα πλαίσια των δράσεων του δικτύου στις 7/12/2022 ο αντιπρύτανης κ. Κοσιώρης συμμετείχε σε συνάντηση εργασίας με θέμα "Τα Πανεπιστήμια ως Ηγέτες της Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης".

Απέστειλε επιστολή στις 3/2/2022 με προτάσεις/κατευθύνσεις για την ομάδα εργασίας με σκοπό την επικαιροποίηση της «Χάρτας των Ελληνικών Πανεπιστημίων για Αειφορία» και την ομάδα εργασίας για την ένταξη της βιωσιμότητας στο Στρατηγικό Σχεδιασμό των ΑΕΙ. Η σύσταση των ομάδων εργασίας αποφασίστηκε στη τηλεδιάσκεψη των εκπροσώπων των ΑΕΙ (focal point) 18/1/2022. Η συγκρότησή τους είναι σε εξέλιξη με συντονιστή τον ομότιμο καθηγητή κ. Σκούλλο (ΕΚΠΑ).

Υποστήριξε την καταγραφή δράσεων και τη συμμετοχή στο THE impact rankings

Το Νοέμβριο 2021 υποβλήθηκαν στοιχεία για τους ΣΒΑ 3, 4,5,9,10,11,13,14,15,17 κι αναμένονται τα αποτελέσματα. Αξιοποιήθηκε η μελέτη του ΚΕΜΕ για τον κοινωνικό αντίκτυπο της έρευνας

που αναδεικνύει τον ιδιαίτερη επιστημονική απήχηση του ΠΚ στους ΣΒΑ 3, 4, 10, 13, 7 και τον κοινωνικό αντίκτυπο του ΠΚ στους στόχους **3, 4, 5, 10, 13 16** που αξίζει να προβληθούν και για τους οποίους είναι άμεσα εφικτή η διεπιστημονική συνεργασία. Δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης υπάρχουν και στους ΣΒΑ 11, 14, 15.

Υποστήριξη τη δημιουργία σχετικής ιστοσελίδας <https://sdgs.uoc.gr/>. Όπου καταγράφονται συστηματικά και προβάλλονται οι δραστηριότητες του ΠΚ με βάση την επιστημονική απήχηση της έρευνας, την εκπαίδευση, τη μέριμνα για το ανθρώπινο δυναμικό και τις υποδομές, και την δημόσια παρουσία του ΠΚ: συνεργασία και διάχυση αποτελεσμάτων της έρευνας.

Περιφερειακές συνεργασίες και σχέση με την κοινωνία των πολιτών

Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο έχουν οι προγραμματικές περιφερειακές συμφωνίες και η λειτουργία πανεπιστημιακών θεσμών μέσα στις πόλεις και κοινότητες της Κρήτης.

ΠΚ στηρίζει το **Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Κρήτης** μέσα από έρευνες που υλοποιούνται από το Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας του Τμήματος Κοινωνιολογίας και σε συνεργασία με ομάδες από άλλα πανεπιστήμια για το διάστημα 2020-2023. Ξεκινώντας από την παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων όπως η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός και έχοντας ως βάση τη λογική του κοινωνικού αντίκτυπου, το έργο στοχεύει στη συν-διαμόρφωση προτάσεων κοινωνικών πολιτικών σε συνεργασία με φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και δίνοντας έκφραση στη φωνή των τοπικών κοινοτήτων. Το συγκεκριμένο έργο περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός σταθερού κόμβου επικοινωνίας με μελέτες ανοιχτές στο κοινό που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο από ερευνητές όσο και από φορείς χάραξης κοινωνικών πολιτικών

Με επίκεντρο την αντιμετώπιση της ανεργίας στην Κρήτη και την καταγραφή των εργασιακών αναγκών ανά κλάδο και οικονομική δραστηριότητα, το ΠΚ και η Περιφέρεια Κρήτης συνεργάζονται σε πρόγραμμα που περιλαμβάνει τη σύσταση του **«Περιφερειακού Μηχανισμού Παρακολούθησης Αγοράς Εργασίας»**. Οι κεντρικές του δράσεις είναι: α) η αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης στην αγορά εργασίας στην Κρήτη (ολοκληρώθηκε το 2016) και β) η ετήσια επικαιροποίηση των δεδομένων στην αγορά εργασίας στην Κρήτη για 5 έτη δηλαδή για το χρονικό διάστημα 2017-2021.

Όσον αφορά τις έμφυλες διακρίσεις, το ΠΚ, η Περιφέρεια Κρήτης και το Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο υπέγραψαν Προγραμματική Σύμβαση που περιλαμβάνει **«Δράσεις Προώθησης της Ισότητας των Φύλων στην Περιφέρεια Κρήτης 2018-2020¹»** με συνολικό προϋπολογισμό 50.000 ευρώ (και τον προϋπολογισμό για το ΠΚ 27.000 ευρώ). Το έργο συντάσσεται με το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ισότητας των Φύλων 2018-2020 της Περιφέρειας

¹ Το έργο έχει πάρει παράταση μέχρι 31/8/2022

Κρήτης καθώς και με τη συνολική στρατηγική της Περιφέρειας Κρήτης για την κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη και η διάρκειά του είναι από τον Ιάνουριο του 2019 έως τον Ιούνιο του 2022.

Επιπλέον, το Πανεπιστήμιο Κρήτης στήριξε **το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ)**. Το έργο υλοποιήθηκε από μία ομάδα 22 εμπειρογνομόνων από την κοινοπραξία της ENVIROPLAN ΑΕ και ADENS ΑΕ. σε συνεργασία με μία 14μελή ομάδα εργασίας από καθηγητές και ερευνητές του ΠΚ, του Πολυτεχνείου και του ΙΤΕ ενώ την επίβλεψη είχε μια δεκαμελής Επιτροπή Παρακολούθησης από την πλευρά της Περιφέρειας.

Συμπεράσματα- Προτάσεις

Ο ευρύτερος αντίκτυπος της έρευνας του Πανεπιστημίου Κρήτης είναι στενά συνδεδεμένος με την χρηματοδοτούμενη έρευνα σε αντικείμενα που αφορούν την κοινωνική, πολιτισμική και οικονομική βιωσιμότητα. Το μεγαλύτερο μέρος του ερευνητικού έργου, που κυρίως συντελείται σε διάφορα πεδία της Ιατρικής και Βιολογίας, αφορά την υγεία και διακρίνεται για τις διεθνείς του επιδόσεις. Η ερευνητική εργασία ενισχύεται από το εκπαιδευτικό έργο και την παροχή υπηρεσιών που απευθύνονται σε ιδιωτικούς και τοπικούς φορείς. Η εκπαιδευτική έρευνα αποτελεί ένα ακόμη ισχυρό σημείο του Πανεπιστημίου καθώς συνδέεται με τη λειτουργία των παιδαγωγικών τμημάτων, την κατάρτιση προγραμμάτων σε θέματα κοινωνικής ισότητας και περιβάλλοντος που απευθύνονται τόσο στους φοιτητές όσο και στην ευρύτερη κοινότητα. Η έρευνα σε θέματα πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, στις πόλεις και στις αγροτικές κοινότητες και τη δράση για το κλίμα αναπτύσσεται δυναμικά και συμπληρώνει την υφιστάμενη και εδραιωμένη θεματολογία για βασικές πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας και της εργασίας που ως επί το πλείστον εξετάζονται από τις κοινωνικές και οικονομικές επιστήμες. Τα νέα αυτά πεδία έρευνας απαιτούν διεπιστημονικές συνεργασίες. Ισχυρό σημείο του Πανεπιστημίου αποτελεί επίσης η σταθερή και αυξανόμενη συνεργασία των τμημάτων Κοινωνικών Επιστημών με τους φορείς της αυτοδιοίκησης, πρωτοβουλίες και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δεν είναι πάντα εύκολο να καταγραφούν. Η λειτουργία δυο πανεπιστημιούπολεων και ιδίως η εγκατάσταση πολιτιστικών και εκπαιδευτικών χώρων σε Ηράκλειο και Ρέθυμνο μέχρι τώρα συνέβαλαν στην ενίσχυση των πολιτιστικών δεσμών του πανεπιστημίου με τις τοπικές κοινωνίες. Ο δυναμισμός του Πανεπιστημίου Κρήτης αποτυπώνεται επίσης στην προσέλκυση και ενίσχυση νέων ερευνητών που ασχολούνται με τα προαναφερόμενα ερευνητικά αντικείμενα και ιδιαίτερα γνωστικά πεδία που αφορούν τη δημόσια αρχαιολογία και ιστορία, τις πολιτισμικές ταυτότητες, ΚΟΚ.

Οι αδυναμίες του Πανεπιστημίου Κρήτης που εμφανίστηκαν στην προκαταρκτική καταγραφή που επιχειρήθηκε κρίνεται ότι είναι εφικτό να αντιμετωπιστούν: Πρώτον, παρά την ποικιλία των επιμέρους επιστημονικών πεδίων που ασχολούνται με τις πολύπλοκες διαστάσεις της βιωσιμότητας, οι επιμέρους έρευνες και συνεργασίες αντανακλούν αφενός την παραδοσιακή διάκριση των επιστημών σε STEM και SSH και αφετέρου τη χωροθέτηση διαφορετικών Σχολών σε Ηράκλειο και Ρέθυμνο. Ειδικότερα είναι ακόμη περιορισμένη η συνεργασία μεταξύ των Οικονομικών και άλλων Κοινωνικών Επιστημών με τις επιστήμες Υγείας και τις Θετικές

Επιστήμες. Από τα αντικείμενα των δημοσιεύσεων και των ερευνητικών έργων που μελετήσαμε διαφαίνονται, ωστόσο, σημαντικές δυνατότητες διεπιστημονικής έρευνας, ιδίως σε θέματα υγείας, εκπαίδευσης, βιώσιμων πόλεων, αξιοπρεπούς εργασίας, ανάπτυξης και ανισοτήτων. Ειδικές μορφές οργάνωσης συνεργασιών και χρηματοδότησης της έρευνας (πχ Διεπιστημονικές ερευνητικές ομάδες σε επιλεγμένους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης) θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε μια τέτοια κατεύθυνση. Δεύτερον, παρά τις αξιόλογες έρευνες κι επιδόσεις των ερευνητριών του ΠΚ σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης, η διαπιστώνονται διαχωρισμοί και υστερήσεις στην επιστημονική εξέλιξη φοιτητριών και μελών ΔΕΠ. Το σημαντικό έργο που επιτελεί η Επιτροπή Ισότητας Φύλων είναι απαραίτητο να αξιοποιηθεί σε μια συνολική στρατηγική για τον κοινωνικό αντίκτυπο της έρευνας που θα διευρύνει την ατζέντα για συμπεριλάβει την ισότητα ευκαιριών υπο-εκπροσωπούμενων κατηγοριών και την μέριμνα εύάλωτων ομάδων. Τρίτον, παραμένουν ελλείματα στην καταγραφή, λειτουργία και βιώσιμη περιβαλλοντική διαχείριση των υποδομών του πανεπιστημίου και στη φοιτητική μέριμνα. Οι παραπάνω αδυναμίες αντιμετωπίζονται με ποιοτικές προσεγγίσεις και τη συμμετοχή του μεγαλύτερου δυνατού εύρους ενδιαφερόμενων στο διάλογο χωρίς αποκλεισμούς. Η επέκταση της Πράσινης Πολιτικής στο Ρέθυμνο επείγει.

Ταυτόχρονα όμως στο νέο περιβάλλον δημιουργούνται σημαντικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη και το δημοκρατικό μετασχηματισμό του Πανεπιστημίου Κρήτης. Οι ευκαιρίες χρηματοδότησης υποδομών και νέων ερευνητών στο Ευρωπαϊκό και εθνικό πλαίσιο εξαρτώνται όλο και περισσότερο από τη δυνατότητα ανταπόκρισης των πανεπιστημίων στις προκλήσεις της βιωσιμότητας που καταλαμβάνουν κεντρικό ρόλο στη δημόσια ημερήσια διάταξη. Η δυνατότητα ανταπόκρισης των ΑΕΙ εξαρτάται από την τεχνογνωσία που έχουν σωρεύσει αλλά και την ικανότητα σχεδιασμού και μετασχηματισμού των ίδιων. Οι ευκαιρίες όμως δεν είναι μόνο χρηματοδοτικές αλλά επίσης αφορούν τις συνεργασίες με διεθνείς φορείς και νέους δυναμικούς δρώντες στη δημόσια σφαίρα. Δεδομένης μάλιστα της πολυπλοκότητας των προκλήσεων της βιωσιμότητας και των αντιπαραθέσεων γύρω από καινοφανή ζητήματα οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης ο δημόσιος και αυτόνομος ρόλος του Πανεπιστημίου για την προαγωγή του τεκμηριωμένου διαλόγου καθίσταται αναντικατάστατος.